

Referat Eurytmi Norge august 24

Tema: Apollinske former

Alle apollinske formelementer er gitt av Rudolf Steiner i 1915, for å lage uttrykksfulle romformer for tekster og dikt man vil arbeide med i eurytmien. I eurytmien finnes det to kategorier av formprinsipper som er polare: **det Apollinske** som er ofte beskrivende, som tilsvarer en bevegelse fra omkretsen og til sentrum- og **det Dionysiske**, som toner ut fra et sentrum til periferien. Her en kort innføring som tydeliggjør disse to kategoriene ytterligere:

Apollinsk og dionysisk

Av Helge Ridderstrøm (oppdatert 18.12.17)

Oppkalt etter de greske gudene Apollon (orakel- og dikterguden) og Dionysos (fruktbarhets- og vinguden). Apollon er klarhetens gud, Dionysos er vinens og beruselsens gud. Apollon stilte fromhetskrav til sine tilbedere. I Dionysos-kulten viste denne guden seg som et vilt dyr, og han ble drept av sine ekstatiske tilhengere. Et motsetningspar kjent fra den tyske filosofen Friedrich Nietzsches bok *Tragediens fødsel* (1872), selv om han ikke ville sette dem opp som tydelige kontraster. Likevel har ettertiden hatt en tendens til å polarisere på denne måten: Et apollinsk menneske, inklusiv en apollinsk kunstner, er disiplinert, strevsom, avbalansert mellom ytterpunkter og rasjonell.

Et dionysisk menneske, inklusiv en dionysisk kunstner, er preget av lystenhet, spontanitet og stadig kunstnerisk henrykkelse. Den dionysiske kraften både skaper og ødelegger seg selv i en glødende, vill selvmotsigelse (Nietzsche gjengitt fra Müller 1991 s. 146).

Det apollinske er individualiserende og det dionysiske er fellesskapsstiftende (Osterkamp 2008 s. 350).

Flere motsetninger:

Apollinsk

form
konsentrasjon
homogent
stabilt
beherskelse
orden
kontroll
grenser
kontemplasjon

dionysisk

oppløsning
sprengning
heterogent
ustabilt
ekstase
kaos
rus
grenseoverskridelse
eksess

To dikt av Arne Garborg som viser kvalitetene tydelig:

Eksempel for dionysisk:

Bøn

Å hjelp meg du som hjelpe kan!
Du ser kor sårt eg strider.
Mitt hjarta trøytt i tunge bånd
forutan von seg vrider.
Mi naud eg kan kje ut få sagt;
det vonde fekk så stor ei makt;
som brann i barm det svider.

Ja, hjelp meg du som hjelpe kan!
Til deg mi bøn eg sender.
Du stridde sjølv og over vann;
du mørkemakti kjenner.
Mi naud er stor, min strid er fæl;
ver hjå meg du som vil meg vell!
Då veit eg alt seg vender.

Eksempel for apollinsk:

Under jonsok

Sunnanregn, sumarregn
droplar lint frå lettslørð himmel,
svalar sælt den svidde lufti,
doggar mjukt dei brende bakkar.
Drys og droplar godt og lenge;
lækjer jordi, laugar våren;
held så etter velgjort arbeid
mildt og rolig opp mot kvelden.

Og det åpnar seg og andar,
blom og blad og alt som lever,
stilk og strå og friske lyngtopp,
pors og brisk og beiske treblad.
Andar ut si varme sæle
i dei tusen, tusen angar,
tusen friske fine angar, -
til som balsam lufti fløymer. (...)

Det apollinske

I det apollinske formes det fra periferien og in til senteret. Det kan være beskrivende dikt eller stemninger- Det apollinske er som en skrift laget av solstråler, en kosmisk lysskrift. De fleste dikt inneholder noe fra begge kategoriene, altså både dionysiske og apollinske elementer, men kan ha overvekt i en av dem. Ideer kommer utenfra og til oss. Ideer kommer fra periferien, de faller oss inn. Slik kan kanskje disse formene oppfattes, de er ideer i et formspråk som levendegjøres gjennom bevegelse.

Nora von Baditz, en av de først euritmipedagogene i den første Steinerskolen sier om det apollinske: «...Slik lyser den apollinske sol- visdommen opp verdenen....» Vi arbeider altså helt konkret med lyskreftene, solkreftene, når vi beveger oss i rommet! Rekkefølgen, de enkelte ordklassene med formene blir presentert her, er den samme som Steiner brukte.

Adjektiv

Man står stille for å utrykke disse, man beveger seg ikke videre i rommet. Og hvorfor? Hvis man har en egenskap så er man nettopp slik. Det er noe som ikke endrer seg, for det beskriver slik ting er. Bilen som kjører er rød, uansett hvor fort det kjører. Den egenskapen en ting eller et vesen har, er en egenskap den eier. Den blir et bilde.

Nora v. B. sier: «Med adjektivene maler man stående. Det er virkelig det å male, fylle ut med farge på en fantasibevegte måte.»

Verb

Nå kommer de ordene, der det er mest bevegelse. Verbene bringer bevegelse i en setning. Her går det om å differensiere mellom aktive og passive verb-

Aktive verb f.eks.: kjempe, løpe, koke

Passive verb f.eks.: lide, falle, skinne, drive, synke

Aktive verb beveges bakover, passive verb beveges fremover.

Det kan oppleves merkelig først, men det går an å legge til en aktivitet, et engasjement når man uttrykker disse- og en mer avslappet passiv stemning når man beveger fremover. Det må føles, sier Steiner.

Så finnes det andre verb som har den fremtredende egenskapen at **de varer over tid. De beveges sidelengs**, til høyre og/ eller til venstre. Noe som toger forbi, som månen over nattehimmelen.

Vedvarende verb f.eks.: være, leve, vente

Så finnes det kombinasjoner: aktive eller passive verb som varer over tid.

Derfor kan alle retninger brukes, også diagonale. Det kommer alltid an på sammenhengen og egen opplevelse av hva som passer.

Substantiv

Konkrete substantiv

Vi tenker oss verden som en stor enhet. En stor sirkel kan være et bilde for denne enheten. Verden (sirkelen) inneholder absolutt alt som finnes og alt som er. Hver eneste ting, hvert eneste substantiv er del av den. For å vise en del av verdenen, kan vi «skjære ut» deler av helheten. Vi kan skjære det slik som et kakestykke, en vinkel. Hvis vinkelen beveges slik at den er åpen mot publikum, kan publikum se inn i vinkelen. Den konkrete tingen er inne i vinkelen og dermed synlig slik den også er i virkeligheten. Konkrete substantiv er ting som kan iaktas med våre fysiske sanser.

Konkrete substantiv f. eks.: kopp, tre, dokke, lenestol

Nora v. B.: «Også her er det primære, at læreren selv har gjort dette til sitt varme hjerteanliggende, å utforme formene full med liv, at f.eks. den konkrete substantivformen uttrykker den jordiske opplevelsen av det iakttagbare. Når hun øver selv, å skride vinkelen bakover slik, at den blir et kar, et levende hylster, en skål av åpenbaringer, vil det byr seg rike, mangfoldige uttrykksmuligheter. Da vil

hun f.eks. forme en vinkel for «Skog», dyp og stor, hvor det ånder trærnes livsfylde med lydene. Barnet går gjerne med læreren inn i skogen! Havet, en bred, flat vinkel f.eks. brer seg i vidden og møter horisonten med lydene. Engen er mellomstor og dyp og er full av gress og urter og blomster i vinden.»

Abstrakte substantiv

formen er: **rund/ buet form lukket forover**

Det er formen for **abstrakte begreper**, ord som er bare åndelig anskuelige, som ikke gjør inntrykk på sansene, men som må oppleves sjelelig. Runde former har en mer omfattende og åndelig kvalitet. At den lukker seg mot publikum er også klart, den skjuler noe for våre fysiske sanser.

Abstrakte substantiv f.eks.: visdom, tankekraft, fantasi

Substantiv som beskriver en tilstand

Nå er vinkelen forover vendt, omvendt som den konkrete vinkelen. Noe av det konkrete er skjult, en tilstand har mer med tid å gjøre, den kan endre seg eller gå over, jeg går inn i den og ut av den.

Nora v. Baditz nevner to tilstander som eksempler: sklaveri og frihet: «Vinkelen for tilstander varierer uttrykksfull. Den vil klinge helt annerledes f.eks. ved de jublende skritt av «frihet», som ved de dumpe slepende skritt i vinkelen man lager til «sklaveri». Lydene som spruter opp i «frihet» i motsetning til den dynamikken som ble holdt nede i ordet «sklaveri» ledsager vinkelformen som begynner forover begge gangene. Man opplever i denne formen, at man virkelig kan leve i slike ulike tilstander.»

Tilstands- substantiv f. eks.: varme, kulde, søvn, fred, reise, uro

Sjelelige substantiv

Noen substantiver er tydelig sjelelige uttrykk. Da kan man anvende en sjelelinje. Steiner sier, at man da gjør buen bare mer komplisert: en dobbelbuet linje, eller en bølgelinje.

Sjelelige substantiver f. eks.: sjel, sorg, glede, lengsel

Nora v. Baditz sier til den sjelelige formen:

«Lengsel vinder seg fremover og bakover og finner ikke oppfyllelse. Smerte lager en annen bølgeform enn glede, lydene går oppover i gleden og nedover og trangt i smerten. Mørke og lys tar man med som en selvfølge i geberdene. Sjelen kan fly helt fritt i sin egen verden. Det unge mennesket får en bevegelig, motstandsdyktig sjel gjennom et slikt arbeid for sitt jordliv.»

Substantiv som beskriver et vesen

Formen: en bue bakover. Men går et vesen i møte i det man former buen, den rommer et vesen.

Vesens- substantiv f. eks.: Thor, Odin, Engel, Gud

Interjeksjoner

Utrop (følelses- utbrudd)- lever i oppe- nede- aksen. Enten man utfører et elegant sprang eller bøyer kroppen i motsatt retning. Hele kroppen er involvert.

Preposisjoner

Bøyning av overkroppen og hode til sidene, høyre eller venstre

Akkusativ: retning «jeg går **inn i** huset» rett til høyre eller venstre.

Dativ: «Jeg er **i** huset.» bøyning til side, men lett fremover.

Genitiv: «huset **til** tante Agathe». Til side, men lett bakover.

Hvis kasus er uklart, kan man uansett bøye, slik man føler det.

Konjunksjoner

Bare hodet beveger subtilt, fremover og bakover, men bare en retning om gangen. Når man beveger fremover, ser det nesten slik ut at hodet beveger litt nedover, når man beveger hodet bakover kan det se ut om hode går oppover.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX